

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการสื่อสาร ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วนี้ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม ซึ่งต้องดำรงชีวิต ในลักษณะของการแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม จึงก่อให้เกิดปัญหาทาง สังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักขโมย ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ไม่เหมาะสม ปัญหาสื่อลามก เป็นต้น การร่วมกันแก้ไขปัญหาทางสังคมจึงเป็นหน้าที่ของทุกคน ซึ่งอยู่รวมกันในสังคมต้องร่วมมือกันเพื่อความสงบสุขในสังคม ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า “สังคมยิ่งดี ก็ยิ่งช่วยให้บุคคลมีโอกาสบรรลุความดีงามและประโยชน์สูงสุดยิ่งขึ้น และ ยิ่งบุคคลพัฒนาดี ก็ยิ่งมาช่วยสร้างสรรค์สังคมได้ดียิ่งขึ้น” (กรมวิชาการ, 2541: 20)

วินัยเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องช่วยกัน ปลุกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ โดยเริ่มจากวินัยในตนเองให้สามารถ ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม หากทุกคนในชาติปฏิบัติตนเช่นนี้แล้วก็จะส่งผลต่อ การปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538: 1) กล่าวว่า

...วินัยมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับอยู่ร่วมกันในสังคม วินัยเป็นการปฏิบัติตาม กฎระเบียบแบบแผนหรือข้อตกลงที่สังคมได้กำหนดให้ประพฤติตาม เพื่อความสงบสุข ของส่วนรวมและสังคม ประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน ประชากรต้อง เคารพกฎเกณฑ์และกติกาของสังคม เคารพในสิทธิและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หากไม่สามารถสร้างวินัยแก่คนในชาติ การพัฒนาประชาธิปไตยย่อมหวังผลสำเร็จ โดยยาก...

โรงเรียนเป็นสถาบันที่นับว่ามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน และได้รับการคาดหวังจากบุคคลหลายฝ่ายว่าโรงเรียนไม่เพียงมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้ให้แก่ นักเรียนเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีวินัยเพื่อเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและเป็นกำลังสำคัญที่มีคุณภาพของชาติต่อไป นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นแบบจำลองบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมให้นักเรียนได้ฝึกฝนก่อนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ในบริบทของโรงเรียนก็พบลักษณะปัญหาที่ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ พฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ส่วนหนึ่ง มาจากการขาดวินัยในตนเองของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ใส่ใจต่อการกระทำ หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อไปภายหลังการกระทำ จึงมีความจำเป็นในการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในตนเอง เพื่อเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และการนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม การเสริมสร้างวินัยที่ดีนั้น ต้องเป็นวินัยที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับมากกว่าการปฏิบัติตามคำสั่ง สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2539: 18-28) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัย สรุปได้ดังนี้ 1) เสริมสร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน ซึ่งใช้ได้กับเด็ก ๆ เพราะเขาเพิ่งเข้ามาสู่โลกที่ยังไม่มีพฤติกรรมความเคยชินนั้น 2) ใช้วินัยที่ลงตัวแล้ว คือ การนำวัฒนธรรม มาช่วย เพราะวัฒนธรรมนี้ต้องอาศัยผู้นำที่รู้หลักการ 3) สร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์กรวม นั่นคือ การฝึกวินัยเป็นการฝึกให้เป็นศีล ซึ่งจะได้ผลดีนั้นต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกันด้วย คือ เป็นระบบขององค์กรวมที่องค์กรวมจะต้องประสานกันหมายความว่าในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์จะต้องให้องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ประสานไปด้วยกันทำให้เกิดองค์กรวมที่สมบูรณ์ แล้วสิ่งที่ฝึกนั้นจะกลายเป็นชีวิตจริงของเขา

จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา (2547) โรงเรียนสุเหร่าสมอเซ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสเมื่อปี 2539 และเข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาเมื่อปี 2540 เปิดสอน ตั้งแต่ระดับอนุบาล – มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเป้าประสงค์ (Goal) กำหนดไว้ว่า

...1) นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเองปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 3) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4) มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มี สุขภาพและบุคลิกที่ดี 6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิต มากกว่าผู้บริโภค 7) เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลสิ่งแวดล้อม 9) รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม 10) มีทักษะการเขียน การอ่านและคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ ในชีวิตประจำวันได้ 11) มีจิตใจรักษาความสะอาดและสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง...

จากเป้าประสงค์ของโรงเรียนสรุปได้ว่าโรงเรียนให้ความสำคัญและต้องการพัฒนา นักเรียนให้เกิดคุณลักษณะทางด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีวินัยในตนเอง การมีคุณธรรม จริยธรรม การมีลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จทางการเรียน การมีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทยการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร การมีทักษะทางการคิดและทักษะในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคม ได้อย่างมีความสุขถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ดังนั้นเพื่อให้คุณลักษณะดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลตาม เป้าประสงค์ของโรงเรียน จึงมีความจำเป็นในการฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการของโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูประจำชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนสรุปได้ว่า ปัญหาของนักเรียนคือ ขาดความรับผิดชอบทางการเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งงานเมื่อได้รับ มอบหมาย การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น การมาโรงเรียนสาย นอกจากนี้ยังพบ ปัญหาการชักชวนเพื่อนให้ทดลองเสพยาเสพติด และการสนใจสื่อลามก (วัลลภ และคณะ, 2547) และจากการสังเกตของผู้วิจัย ซึ่งได้สังเกตพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนในห้องเรียน พบว่า ในขณะที่ครูสอนมีนักเรียนบางคนไม่ตั้งใจฟัง นำของเล่นมาเล่น พูดคุยกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ตอบไม่ตรงคำถามเมื่อครูถาม ไม่ให้ความร่วมมือเมื่อทำงานกลุ่ม ขาดการโต้ตอบและแสดง ความคิดเห็นขณะเรียน ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พฤติกรรมจากการสังเกตดังกล่าวคือ การขาด ความรับผิดชอบทางการเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ การสัมภาษณ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยในตนเองทางการเรียน โดยการ ฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเองทางการเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ให้การ

ยอมรับและนำไปปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าผลจากการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของนักเรียน น่าจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และประสบความสำเร็จทางการเรียน ส่วนรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนา วินัยในตนเองนั้นมีหลายรูปแบบ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการพัฒนาวินัยในตนเอง สามารถพัฒนาได้โดยการปรับพฤติกรรมทางปัญญา การกำกับตนเอง การใช้ตัวแบบบุคคลจริง และ การใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนทั้งห้องโดยใช้รูปแบบ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการให้ความรู้ในเรื่องวินัยกับนักเรียน การให้นักเรียนรู้จักคิดถึงผลของ การกระทำ และการฝึกทักษะเพื่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างโปรแกรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียน เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ว่ามีผลอย่างไรต่อการพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าสมอเซ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนจากแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับวินัยในตนเองทางการเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูประจำชั้น เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าสมอเซ จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าสมอเซ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าสมอเซ จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าสมอเซ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2547 เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เลือกกิจกรรมพัฒนานักเรียนต่อไป
3. เป็นแนวทางให้ครูในโรงเรียนนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา วินัยในตนเองทางการเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การติดตามงาน การชี้แจง การให้ความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกม เพลง บทบาทสมมุติ การทำงานกลุ่ม การอภิปราย/แสดงความคิดเห็น การประกวดคำขวัญ/คำคม การจัดป้ายนิเทศ การศึกษาจาก กรณีตัวอย่าง การฝึกปฏิบัติ และการบันทึก โดยมีเครื่องมือตรวจสอบ ได้แก่ แบบรายงานตนเอง เกี่ยวกับวินัยในตนเองทางการเรียน แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูประจำชั้น แบบแสดง ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัย ในตนเองทางการเรียน
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน สุเหร่าสมอเซ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2547 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 60 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทาง การเรียน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของโปรแกรมโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียน ความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูประจำชั้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์มีวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียน

4. ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ – 16 มีนาคม 2548

นิยามศัพท์

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียน หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียนให้แก่เด็กเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม ชุดกิจกรรมนี้ประกอบด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้ความรู้ การฝึกคิด และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเรียนมีความรับผิดชอบ มีความตรงต่อเวลา มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน มีความซื่อสัตย์ และมีความอดทน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากการนำประสบการณ์เดิมของเด็กเรียน และการใช้กระบวนการกลุ่มให้เด็กเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดความรู้ที่หลากหลายจากประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม การอภิปรายร่วมกันเพื่อเป็นข้อสรุปในการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งมีองค์ประกอบของการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ คือ ประสบการณ์การสะท้อน/อภิปราย ความคิดรวบยอด และการทดลอง/ประยุกต์แนวคิด

วินัยในตนเองทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสมถูกต้องตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดพฤติกรรมการณ์มีวินัยในตนเองทางการเรียนแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำของนักเรียนในลักษณะของความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ติดตามผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขงานนั้นให้สำเร็จลุล่วง พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

- ทำแบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมาย
- ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียน
- ร่วมแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงานกลุ่ม
- การตั้งใจเรียน
- ดูแลเก็บรักษาของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม
- อุปกรณ์การเรียนครบ
- ทำเวรประจำวัน

2. ด้านความตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนที่แสดงถึงการควบคุมตนเองให้ทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงและตรงเวลาที่กำหนด พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

- มาโรงเรียนทันเวลา
- เข้าแถวเคารพธงชาติตามเวลาที่กำหนด
- เข้าเรียนทันเวลา
- ปฏิบัติงานทันเวลาที่กำหนด
- ทำงานส่งตามเวลาที่กำหนด

3. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนถูกต้องตามกฎระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และไม่กระทำการใด ๆ ซึ่งขัดกับกฎระเบียบ พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

- เข้าแถวรับบริการตามลำดับก่อน-หลัง
- แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
- เข้าแถวเป็นระเบียบ
- ไม่วิ่งเล่นบนอาคารเรียน
- ทำความเคารพครู โดยการไหว้ หรือยื่นตรง
- ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน

4. ด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนซึ่งตรงต่อความเป็นจริง ทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

- การพูดความจริง
- ยอมรับเมื่อทำผิด
- ไม่แอบอ้างหรือนำของผู้อื่นมาเป็นของตน
- ไม่ปกปิดความผิดทั้งของตนเองและผู้อื่น
- ไม่ทำการส่อทุจริต
- ไม่ขโมยของผู้อื่น
- ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

5. ด้านความอดทน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่แสดงถึงความพยายาม ควบคุมร่างกาย ความคิด และจิตใจ ให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมและนำตนเองไปสู่เป้าหมาย พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

- มีความพยายามในการทำงานจนสำเร็จ
- ไม่หวั่นไหวต่อคำขู่ขู่
- ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน
- งานมีความละเอียดประณีต
- ไม่พุดบ่นเมื่อคร่อมอบหมายงาน

ความมีวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียน หมายถึง คำตอบจากแบบรายงานตนเอง เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียนแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความตรงต่อเวลา ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความอดทน

ความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูประจำชั้น หมายถึง คำตอบจากแบบสัมภาษณ์ ของครูผู้สอนและครูประจำชั้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองทางการเรียนของนักเรียน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความตรงต่อเวลา ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความอดทน

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา
วินัยในตนเองทางการเรียน หมายถึง คำตอบจากแบบแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
การเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองทางการเรียนหลังเสร็จสิ้น
กระบวนการของโปรแกรมทั้ง 14 ครั้ง